

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.54.304890>

УДК 341.123.045.9(045)

О. В. Краснікова, канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська морська академія»
Кафедра морського права
вул. Дідріхсона, 8, Одеса, 65052, Україна
e-mail: milleura3a@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0078-8198>

ПІДВОДНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН

У статті зроблена спроба проаналізувати нові підходи для відповіді на виклики, викладені у Порядку денному Організації Об'єднаних Націй на період до 2030 року. Тема є актуальною, тому що сімнадцять Цілей сталого розвитку є універсальним закликком людства до дій, спрямованих на скорочення бідності, подолання голоду, захисту планети та забезпечення того, щоб до 2030 року усі люди жили в мирі і достатку.

Спираючись на Конвенцію ЮНЕСКО про охорону підводної культурної спадщини (2001 року) та дослідження зарубіжних і вітчизняних вчених, з'ясовано, що до об'єктів, які потрапляють під охорону Конвенції, відносяться об'єкти нематеріальної та матеріальної спадщини, зокрема серед останніх – археологічні залишки суден, історичних споруд, занурені ландшафти, затонулі міста, а також споруди давнього промислу, які щонайменше 100 років частково або повністю, періодично або назавжди занурені у води океану, моря, озера чи річки.

Автором визначено, як завдяки відповідальному користуванню та управлінню об'єктами підводної культурної спадщини, шляхом збільшення та накопичення знань про океани, досягти ефективних методів збереження та сталого економічного розвитку людства.

Зокрема, використання стародавніх споруд, таких як кам'яні припливні греблі для риболовлі, які відносяться до об'єктів підводної культурної спадщини, сприяє ефективному вирішенню проблеми голоду. При проведенні дослідження було виявлено, що охорона об'єктів підводної культурної спадщини та територій, на яких вони розміщені, забезпечує збереження морських ресурсів, що також є однією із Цілей сталого розвитку. Взаємозв'язок між охороною об'єктів спадщини і процвітанням морських екосистем, сприяє створенню засобів для існування місцевих громад через дайвінг-туризм. Організація підводного туризму у місцях історичних корабельних аварій може створити нові робочі місця, що призведе до збільшення добробуту населення. При цьому збільшення потоку туристів буде результатом якісного управління та відповідального використання об'єктів підводної спадщини, що, у свою чергу, сприятиме сталому розвитку міст і громад. Отже, буде реалізована ще одна глобальна ціль.

Таким чином, підводна культурна спадщина характеризується цілісністю культурного, природного, археологічного, матеріального та нематеріального характеру і можливістю застосовувати знання такого роду до проблем сьогодення. Це робить цю спадщину важливим інструментом для досягнення певних цілей Глобальної програми сталого розвитку, визначеної у Порядку денному ООН на період до 2030 року.

Ключові слова: підводна культурна спадщина, Конвенція ЮНЕСКО 2001, морські простори, регіональна співпраця, морські наукові дослідження, Цілі сталого розвитку, біорізноманіття, збереження морських ресурсів, ООН, корабельні аварії.

Постановка проблеми. На Саміті ООН у 2015 році Генеральна Асамблея ухвалила Глобальні цілі розвитку людства, засновані на концепції «Сталого розвитку». Ця концепція спирається на необхідність балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь. Не в останню чергу серед інтересів відокремлюють їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

У заключному документі Саміту 2015 р. викладені сімнадцять Цілей сталого розвитку як «...універсальний заклик до дій щодо скорочення бідності, подолання голоду, захисту планети та забезпечення того, щоб до 2030 року усі люди жили в мирі і достатку» [1]. Цілі взаємодоповнюють одна одну та дії в одній сфері впливають на результати в інших.

Унікальним інструментом для досягнення деяких Глобальних Цілей може стати підводна культурна спадщина. Це спадщина, яка оточена водою. Її можна знайти у річках, озерах, морях чи океанах, і вона включає матеріальну спадщину, зокрема уламки суден та літаків, знаряддя для риболовлі, затонулі міста, а також нематеріальну спадщину багатьох цивілізацій. Однак, ця спадщина є не лише частиною минулого; вона також може дати відповіді на численні виклики, з якими сьогодні стикаються глобальні міжнародні програми.

Підводна культурна спадщина є проекцією життєдіяльності людських спільнот та поєднує культурні, археологічні, економічні та політичні аспекти їх буття. Сьогодні перед науковцями та практиками постає питання: як за допомогою управління об'єктами культурної спадщини, що розташовані під водами морів та океанів, досягти Цілей сталого розвитку Порядку денного Організації Об'єднаних Націй на період до 2030 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як у вітчизняному сегменті наукової та навчальної літератури, так і в англійськом, можна знайти чудові зразки, присвячені дослідженню підводної культурної спадщини або аналізу всесвітніх викликів людства. Щодо останнього питання, окремо треба відмітити досить змістовний підручник – «Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти», виданий у 2022 році колективом авторів Київського університету, серед яких: І. Л. Якименко, Л. П. Петрашко, Т. М. Димань, О. М. Салавор, Є. Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. У підручнику продемонстровано підходи ЄС до забезпечення реалізації гармонійного розвитку світу.

Виміри та вектори концепції сталого розвитку в Україні як до війни, так і кризь призму сучасної війни, досліджували такі вчені як: Ю. Боковикова, Н. С. Калашник, В. Р. Мірошниченко, К. В. Павлюк, К. Ю. Редько. Але вітчизняними науковцями не приділено достатньо уваги засобам досягнення визначених у Порядку денному Цілей. Проте, підводна культурна спадщина може стати важливим інструментом у реалізації певних Цілей сталого розвитку людства.

У зарубіжній науковій літературі простежується зворотна тенденція: комплексні дослідження проводяться навколо підводної культурної спадщини. Яскравий приклад англійського видання з цього питання – це «Underwater cultural heritage: ethical concepts and practical challenges» («Підводна культурна спадщина: етичні концепції та практичні виклики»), авторства Elena Perez-Alvaro, яка порушує етичні проблеми, що загрожують управлінню та збереженню підводної культурної спадщини.

Також, нашу увагу привернула монографія австралійських науковців К. Browne і М. Raff «International Law of underwater cultural heritage: understanding the challenges» («Міжнародне право підводної культурної спадщини: розуміння викликів»). Представлені у книзі наукові пошуки щодо вирішення питання міжнародного захисту історично значущих затонулих суден сходяться у трикутнику – міжнародне екологічне право, право спадщини та міжнародне морське право. Вчені доходять до висновку, що підводна культурна спадщина може нести небезпеку для морського середовища та здоров'я людини, однак зв'язок із цілями глобальної програми не простежується. Крім того, є поодинокі наукові статті щодо окремих питань управління підводною спадщиною (напр., таких авторів, як А. Iwabuchi, N. Pearson, Benjamin S. Thompson та ін.).

Цікавою є збірка, в якій зібрані дослідження на тему: «Heritage under water at risk: challenges, threats and solutions» («Підводна культурна спадщина в небезпеці: виклики, загрози та рішення»), яка опублікована Міжнародною радою з пам'яток і визначних місць (ICOMOS) Міжнародного комітету з підводної культурної спадщини (ICUCH). Проте, у роботі лише окремими нотатками аналізується Програма «Декада наук про океан для сталого розвитку», яка націлена на розробку екосистемного підходу до вивчення та сталого управління океанами, частиною якого є підводна культурна спадщина.

Метою статті є дослідження способів застосування об'єктів підводної культурної спадщини як інструментарію для досягнення певних Цілей сталого розвитку ООН.

Виклад основного матеріалу. Наші океани є домом для великої кількості підводної культурної спадщини (англ. Underwater Cultural Heritage – далі UCH), визначеної у Конвенції ЮНЕСКО про охорону підводної культурної спадщини (2001 року) як усі сліди людського існування, що мають культурний, історичний чи археологічний характер, які щонайменше 100 років частково або повністю, періодично або назавжди занурені у води океану, моря, озера чи річки [2]. Хоча кількісно оцінити UCH неможливо, попередній підрахунок ЮНЕСКО свідчить про те, що в океані знаходиться щонайменше три мільйони стародавніх уламків кораблів [3, с. 5] та інших споруд, однак фактичні цифри набагато вищі. Вказана цифра також не враховує об'єкти, закріплені на дні, наприклад, занурені ландшафти, затонулі міста або споруди давнього промислу.

Серед останніх найбільш типовим об'єктом UCH є кам'яні припливні греблі, що розташовані вздовж берегів деяких країн Далекого Сходу (Китай, Тайвань, Японія, Східний Тимор, Таїланд, В'єтнам та ін.). Ці греблі являють собою свого роду пастку для риби або бар'єр, керований лише за рахунок амплітуди припливу. Ці споруди колосальних розмірів, складені з великих скель або коралового вапняку, простягаються вздовж берегової лінії та мають напівкруглу, круглу, стрілоподібну або майже лінійну форму. Кам'яні припливні греблі повністю занурюються під воду під час припливу, але з'являються на очах під час відливу, дозволяючи людям ловити рибу, яка не може вибратися з-під кам'яних стін [4, с. 91].

Корінні прибережні громади, ґрунтуючись на своїх накопичених знаннях про місцеві екосистеми, пристосували водосховища до певної берегової топографії та морських пейзажів. Відомо, що стародавні звичаї рибальства є частиною

матеріальної і нематеріальної культурної спадщини океанів. Кам'яні припливні водосховища – це екологічно чисте знаряддя лову та один із найдавніших методів полювання на рибу, що може сприяти стійкому відновленню морського біорізноманіття. Вони символізують здатність людей адаптуватися, використовувати та жити в рівновазі та гармонії з океанським середовищем. У морських зонах, де збудовані припливні водосховища, проживає більше різноманітних морських видів фауни, ніж у зонах, де таких споруд немає.

У багатьох прибережних населених пунктах майже всі греблі досі використовуються для риболовлі. Рибальство можна вважати одним із засобів подолання продовольчої кризи, а отже і, певною мірою, інструментом у боротьбі з голодом. В свою чергу, викорінення голоду є одним з перших завдань серед Цілей сталого розвитку та одним із найбільших викликів, що стоять перед людством [5].

Однак, сьогодні підводна культурна спадщина кам'яних припливних гребель в усьому світі знаходиться під загрозою втрати як культурної спадщини та традиційного знаряддя лову. Тайфуни, особливо у Східній Азії, є дуже небезпечними для таких споруд. Як наслідок, зараз важко здійснювати громадську діяльність і належним чином доглядати за ними. У Південно-Східній Азії в кам'яних припливних водосховищах поблизу великих міст виловлювали не рибу, а лише океанське пластикове сміття. Крім того, підкислення океану позбавляє кам'яні водосховища їхньої важливої функції як штучного лоно для морських видів.

У сучасному світі можливість насолоджуватися підводною культурною спадщиною та мати доступ до неї є потужною рушійною силою туризму: у країнах налічується декілька мільйонів активних дайверів і більше двадцяти мільйонів любителів підводного плавання, багато з яких зацікавлені у захисті природної та культурної спадщини морських просторів [6, с. 81]. Залучаючи їх до захисту УСН, дайвери отримують кращу освіту про цю спадщину та про те, як її охороняти, водночас забезпечуючи робочі місця та іншим чином приносячи користь місцевій економіці. Деякі спеціалісти наполягають на тому, щоб програми підготовки дайвінгу включали відповідальність за заохочення збереження підводних артефактів з метою передачі інформації науковому світу [7, с. 80].

Міжнародні регіональні проекти і програми, анонсовані урядами зацікавлених держав, заохочують місцеве населення об'єднувати зусилля, спрямовані на усвідомлення привабливості і важливості збереження УСН, до якої вони мають доступ. Наприклад, у 2017 році був запущений проект Margullar.

Це проект регіонального співробітництва, спрямований на збереження, захист та популяризацію підводної археологічної спадщини островів Макронезія через створення нового туристичного продукту, а саме: поєднання підводних археологічних робіт з дайвінг-туризмом. Ідея полягала в тому, щоб за допомогою цього продукту, який сприятиме збереженню та примноженню УСН на Мадейрі, Канарських та Азорських островах, Кабо-Верде та Сенегалі, водночас залучити до такої діяльності місцеве населення та підвищити обізнаність громадськості про важливість підводної культурної спадщини та її історію. Проект допоміг створити нові робочі місця в туристичному секторі та покращити, активізувати і диверсифікувати місцевий туризм у різних регіонах Макронезії. Margullar дозволив територіям створити каталог активів підводної спадщини, виявлених за допомогою програми занурення та нових підводних досліджень [6, с. 80].

Судно, що зазнало аварії, можна розглядати з точки зору його природних цінностей, як домівку для риби та інших морських видів, а також як нематеріальну спадщину з точки зору систем знань, використаних для його будівництва. Морські наукові дослідження УСН виявили, що деякі уламки кораблів створили умови для існування неймовірного біорізноманіття. В свою чергу, синергія між УСН та морським біорізноманіттям для дайвінг-туризму може поширюватися на засоби до існування місцевого населення. Наприклад, організація дайвінг-туризму, керованого прибережною громадою, буде успішною в забезпеченні джерел доходу для місцевих підприємців через діяльність зі створення дайвінг-турів і надання послуг з проживання у місцевій сім'ї [8].

Отже, такі проекти як Margullag наочно показують як за допомогою УСН реалізуються та втілюються у життя Цілі сталого розвитку, зокрема щодо гідної праці та економічного зростання території.

Зрозуміло, що туризм є кращою альтернативою безпринципному вивезенню та продажу цінних предметів із затонулих кораблів, що може принести короткострокові фінансові вигоди місцевим громадам, але зменшити те, що є обмеженим ресурсом – об'єкти культурної спадщини, розташовані на морському дні. У той час як природні рифи можуть відновлюватися в результаті пошкодження або порушення, УСН є невідновлюваним ресурсом.

Тому, більш стійкий підхід полягає у захисті цілісності затонулого корабля, тим самим формуються умови для розвитку та процвітання морських екосистем, що, в свою чергу, створює засоби для існування місцевих спільнот через дайвінг-туризм. Облаштування підводних парків і заповідників УСН заохочує інтерес до відвідування визначених місць, що супроводжується значним зростанням сухопутного туризму.

Така діяльність не тільки гарантує довгостроковий потік доходу для прибережних громад, вона також надає можливості для цих спільнот розвивати та просувати свою власну морську культурну ідентичність через їхні стосунки з морем. Це також є цінним інструментом, спрямованим на досягнення сталого розвитку міст і громад.

Охорона об'єктів підводної культурної спадщини та територій, на яких вони розміщені, забезпечує збереження морських ресурсів, що є однією із Цілей сталого розвитку. На підтвердження аргументу про прямий зв'язок між збереженням УСН, зокрема затонулих кораблів та збереженням морських ресурсів та морського біорізноманіття території, де потонули судна, свідчать морські наукові дослідження зарубіжних вчених. Наприклад, група індійських дослідників виявили, що різноманіття та популяція видів риб були значно вищими у районах затонулих кораблів, ніж на природних рифах в Індії. З'ясувалося, що останки суден сприяють зростанню деяких видів коралів, губок і склерактиній (групи кам'янистих коралів), які ще більше приваблюють різні види риб. Корабельні уламки стають альтернативним та більш безпечним середовищем існування для морської фауни [9, с. 172-175]. А для риб, які люблять мешкати серед останків затонулих кораблів, навіть з'явилася назва – риби-аварії [10].

В свою чергу, вчені Дж. Крумбгольц та М. Бреннан, які проводили свої дослідження в Егейському морі, виявили, що незахищені останки кораблів знаходилися в гіршому фізичному стані та мали приблизно на п'ятдесят процентів

менше чисельність та видову різноманітність риби, ніж підводні території корабельних аварій, які охоронялися або хоча б мінімально забезпечувався їх захист [11, с. 130]. Ці дослідження підтверджують той факт, що морські охоронювані території навколо корабельних аварій можуть одночасно захистити UCH, а також сприяти збільшенню морського біорізноманіття. Це може бути взаємною вигодою: якщо підводна культурна спадщина буде збережена, морське природне різноманіття також отримає захист.

Підводні археологічні та історичні залишки стикаються з загрозами від пограбувань і «відкриттів» в промислових масштабах, впливу від розвитку прибережної зони та глибоководної інфраструктури, а також збитків, що завдаються рибальськими траулерами та іншими видобувними галузями. Раніше підводні артефакти були недоступними через знаходження їх на значних глибинах, але зараз технологічний розвиток дозволяє людям ризикувати та залишатися під водою довше, ніж це було можливо раніше.

Проте суспільству необхідно зрозуміти, що підводні культурні артефакти – це обмежений ресурс. Якщо вони будуть пошкоджені або знищені, їх неможливо відновити. Артефакти, як невід’ємна ланка до минулого, повинні розглядатися як частина спільної культурної спадщини людства і повинні бути захищені як такі. Той факт, що більшість підводної культурної спадщини знаходиться в морських просторах поза національної юрисдикції, підкреслює важливість дієвого механізму прийнятої міжнародної угоди для захисту UCH, де б вона не знаходилася.

Деякі країни вжили активних заходів для регулювання та управління спадщиною у своїх водах. Наприклад, Закон Австралії про підводну культурну спадщину (Australia’s Underwater Cultural Heritage Act), прийнятий у 2018 році, передбачає оголошення охоронних зон навколо значних об’єктів UCH у територіальних водах Австралії. Розмір заповідних зон Австралії коливається в радіусі від 500 м. до 3200 м. від об’єктів підводної культурної спадщини [12].

Отже, зв’язок між захистом UCH, збереженням морського біорізноманіття і захистом океану є очевидним, і ці синергії можна використовувати для ефективного управління дайвінг-туризмом. Наприклад, уламки штучних рифів, які навмисно затоплюють та позиціонують як рекреаційний ресурс, щоб урізноманітнити досвід дайверів-любителів, можна використовувати для зменшення впливу дайвінг-туризму як на природні коралові рифи, так і на об’єкти UCH, що робить використання об’єкта спадщини більш стійким. Крім того, з’являються інноваційні технології, такі як віртуальні стежки для дайвінгу, які можуть збільшити кількість відвідувачів, які не є дайверами [13]. Для зміни мислення та інформування відвідувачів про важливість як морського біорізноманіття, так і UCH необхідно використовувати ресурси культурних центрів, музеїв, пізнавальних сайтів та віртуальних екскурсійних програм. Ці підходи пропонують додаткові можливості для захисту та симбіозу UCH і морського біорізноманіття, що сприятиме підтримці сталого туризму та засобів до існування місцевих мешканців в тандемі.

Таким чином, крім забезпечення економічного прогресу, який гарантує матеріальне благополуччя людини, захист навколишнього середовища, зокрема природного середовища морів та океанів, через охорону та збереження підводної

6. Perez-Alvaro E. Underwater Cultural Heritage and the Sustainable Development Goals. *Blue Papers*, Vol. 2, No. 2, 2023. P. 78-87. DOI : <https://doi.org/10.58981/bluepapers.2023.2.07>
7. Heritage Under Water at Risk: Challenges, Threats and Solutions. Special edition / Hafner A., Öñiz H., Semaan L., Christopher J. Underwood. ICOMOS-ICUCH. 2022. 218 p. URL : https://www.icomos.ch/wp-content/uploads/2016/04/ICUCH_2020_B2_komprimiert-1.pdf
8. Pearson N., Thompson Benjamin S. Saving two fish with one wreck: Maximizing synergies in marine biodiversity conservation and underwater cultural heritage protection. *Marine Policy*, Vol. 152(6), June 2023. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2023.105613>
9. Sreekanth G., Lekshmi N.M., Patil A. Performance of a shipwreck as an artificial fish habitat along Goa West Coast of India. *Journal of Environmental Biology*, Vol. 40 (2), 2019. P. 170-176. DOI : <http://doi.org/10.22438/jeb/40/2/MRN-830>
10. Ball A., Sedberry G., Zatcoff M. Population structure of the wreckfish polyprion americanus determined with microsatellite genetic markers. *Marine Biology*, Vol. 137 (Iss 5-6), 2000. P. 1077-1090.
11. Krumholz J. S. , Brennan M. L. Fishing for common ground: investigations of the impact of trawling on ancient shipwreck sites uncovers a potential for management synergy. *Marine Policy*, Vol. 61, November 2015. P. 127-133
12. Underwater Cultural Heritage Act, № 85, iss. 24.08.2018. Is located: Federal Register of Legislation. URL : <https://www.legislation.gov.au/C2018A00085/latest/text>
13. Browne K., Raff M. International Law of underwater cultural heritage: understanding the challenges. Springer Nature Switzerland AG 2023. (eBook). URL : https://doi.org/10.1007/978-3-031-10568-5_7

References

1. What are the Sustainable Development Goals? Official website of UNDP. SDG. URL : <https://www.undp.org/en/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>
2. Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage, 06.11.2001. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c52#Text
3. Perez-Alvaro, E. (2019). Underwater Cultural Heritage: Ethical Concepts and Practical Challenges. (e-Book). DOI : 10.4324/9780429467820
4. Iwabuchi, A. (2022). On the Frontline of Climate Change: The Underwater Cultural Heritage of Stone Tidal Weirs. *Blue Papers*, 1, 88-95. DOI : 10.58981/bluepapers.2022.1.09
5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Accepted on the seventieth celebration anniversary of the United Nations Organization. New York, 25-27 September, 2015. A/RES/70/1. URL : <https://sdgs.un.org/2030agenda>
6. Perez-Alvaro, E. (2023). Underwater Cultural Heritage and the Sustainable Development Goals. *Blue Papers*, 2, 78-87. DOI : 10.58981/bluepapers.2023.2.07
7. Hafner, A., Öñiz, H., Semaan, L., Christopher, J. (2022). Heritage Under Water at Risk: Challenges, Threats and Solutions. Special edition. Underwood. ICOMOS-ICUCH. 218 p. URL : https://www.icomos.ch/wp-content/uploads/2016/04/ICUCH_2020_B2_komprimiert-1.pdf
8. Pearson, N., Thompson, Benjamin S. (2023). Saving two fish with one wreck: Maximizing synergies in marine biodiversity conservation and underwater cultural heritage protection. *Marine Policy*, 152(6). DOI : 10.1016/j.marpol.2023.105613
9. Sreekanth, G., Lekshmi, N.M., Patil, A. (2019). Performance of a shipwreck as an artificial fish habitat along Goa West Coast of India. *Journal of Environmental Biology*, 40 (2), 170-176. DOI : 10.22438/jeb/40/2/MRN-830
10. Ball, A., Sedberry, G., Zatcoff, M. (2000). Population structure of the wreckfish polyprion americanus determined with microsatellite genetic markers. *Marine Biology*, 137 (Iss 5-6), 1077-1090.
11. Krumholz, J. S., Brennan, M. L. (2015). Fishing for common ground: investigations of the impact of trawling on ancient shipwreck sites uncovers a potential for management synergy. *Marine Policy*, 61, 127-133.
12. Underwater Cultural Heritage Act, № 85, iss. 24.08.2018. Is located: Federal Register of Legislation. URL : <https://www.legislation.gov.au/C2018A00085/latest/text>
13. Browne, K., Raff, M. (2023). International Law of underwater cultural heritage: understanding the challenges. Springer Nature Switzerland AG. (eBook). DOI : 10.1007/978-3-031-10568-5_7

O. V. Krasnikova, PhD in Law, Associate Professor
National University «Odesa Maritime Academy»
the Department of Maritime Law
8 Didrikhsona St, Odesa, 65052, Ukraine
e-mail: milleura3a@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0078-8198>

UNDERWATER CULTURAL HERITAGE AS A TOOL FOR IMPLEMENTING THE GLOBAL GOALS OF UN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary

The article analyses new approaches to respond to the challenges set out in the United Nations 2030 Agenda. The subject is relevant because seventeen Sustainable Development Goals are defined, which are a universal call to action for humanity to reduce poverty, overcome hunger, protect the planet and ensure that by 2030 all people live in peace and prosperity. According to the UNESCO Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage (2001), sites that fall under its protection include archaeological remains of ships, historic structures, submerged landscapes, sunken cities, and ancient fishing structures. Such sites must have been underwater for at least 100 years. They must also be partially or completely, periodically or permanently submerged in the waters of the ocean, sea, lake or river. On the basis of analyzing the studies of foreign and domestic scientists, the author found out that with responsible use and management of underwater cultural heritage sites, it is possible to achieve effective methods of conservation and sustainable economic development of humanity. This is possible by increasing and accumulating knowledge of the oceans. In particular, stone tidal weirs, which are underwater cultural heritage sites, were investigated. Using these ancient structures for fishing today could be an effective solution to the problem of hunger. The study found that protecting underwater cultural heritage sites and the areas in which they are located ensures the conservation of marine resources. And this is one of the Sustainable Development Goals. The relationship between the protection of heritage sites and the prosperity of marine ecosystems helps to create livelihoods for local communities through dive tourism. Organizing underwater tourism at historic shipwreck sites can create new jobs. And this will lead to an increase in the welfare of the population. Quality management and responsible use of underwater heritage sites will lead to increased tourist flows. And this will contribute to the sustainable development of cities and communities. Thus, underwater cultural heritage is characterized by the integrity of cultural, natural, archaeological, tangible and intangible heritage. Such knowledge can be applied to solve the problems of our time. This makes heritage an important tool for achieving certain objectives of the Global Programme for Sustainable Development as defined in the United Nations 2030 Agenda.

Keywords: underwater cultural heritage, UNESCO Convention 2001, maritime spaces, regional cooperation, marine scientific research, Sustainable Development Goals, biodiversity, conservation of marine resources, UN, shipwrecks.